ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର କୁମାର

ବନାମ

ବିହାର ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ନଭେମ୍ବର 28,2001

[ଏମ୍. ବି. ଶାହା, ବି. ଏନ୍. ଅଗ୍ରୱାଲ୍ ଏବଂ ଅରିଜିତ ପାଶାୟତ, ନ୍ୟାୟାମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ]

ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାର :

ହତ୍ୟା ମାମଲାର ବିଚାର-ଯଦି କୌଣସି ମାମଲାର ବିଚାର ସମୟରେ ସାକ୍ଷୀମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବାକୁ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ତଦନ୍ତ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଡାକରା ପଠାଇବା ବିଚାରଣ ବିଚାରପତିଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଫୌଜଦାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା, 1973:

ଧାରା 311 - ଏହା ଅନୁଯାୟୀ କ୍ଷମତା - ଏହା ଅଦାଲତଙ୍କୁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଡାକରା ପଠାଯାଇନଥିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକରା ପଠାଇବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ମାମଲାରେ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଯଦି ଏହା ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ, ତେବେ ଏହାକୁ ଜେରା କିମ୍ବା ଆଉଥରେ ଡକାଇବା କିମ୍ବା ପୁନଃ ଜେରା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ - ଏହା ଖୁବ ବ୍ୟାପକ - ଅଦାଲତ କୌଣସି ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରିପାରିବେ ।

ଘାତକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଏବଂ ବେଆଇନ ଜନ ସମାବେଶ କରି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ମାଆଙ୍କୁ ଆରୋପିତ ଭାବେ ହତ୍ୟା କରାଗଲା । ଅଭିଯୁକ୍ତମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏତଲା ରୁଜୁ କରାଗଲା । ଏହି ମାମଲାକୁ ବିଚାର ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 148,149,323,449 ଏବଂ 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା ।

ଔପଚାରିକ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରିବା ପରେ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ଏହି ଆଧାରରେ ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଦେଇଥିଲେ ଯେ ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭଯୋଜକ ଅନ୍ୟ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରିବା ପାଇଁ ନିବେଦନ କରିନାହାନ୍ତି । ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ ଉକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ଯିଏ କି ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଅଦାଲତରୁ ମାମଲାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର ପାଇଁ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ, ଏବଂ ମାମଲାଟିକୁ ଅନ୍ୟ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଅଦାଲତକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା, ଯିଏ ପୂର୍ବ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିଥିଲେ ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣି ତାରିଖରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭଯୋଜକଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏହାକୁ ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ କରି ଆପତ୍ତି କଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଅନୁମତି ଦେଲେ ଯେ ଏକ ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତ ଏହାର ପୂର୍ବ ଆଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ, ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା **311** ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲା । ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ଏହାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲେ । ତେବେ ଶୁଣାଣି ସମୟରେ ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭଯୋଜକ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ-ସୂଚନାଦାତା ଫୌଜଦାରୀ ବିବିଧ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ଖାରଜ କରିଦିଆଗଲା ।

ଏହି ଆବେଦନରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରାଗଲା । ଥାନା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ଅଧିକାରୀ କହିଛନ୍ତି ଯେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ବିଚାର ଅଦାଲତକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ଅଦାଲତ କିମ୍ବା ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକଙ୍କ ସମେତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ସୂଚନା କିମ୍ବା ଡାକରା ପଠାଯାଇନାହିଁ ।

ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ

ରାୟ ଦେଲେ ଯେ : **1.1.** ଏକ ହତ୍ୟା ବିଚାରରେ ଏହା ଘୃଣ୍ୟ ଏବଂ ବିରକ୍ତିକର ବିଷୟ ଯେ ଥାନା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ସୂଚନା ନଦେଇ, ଅଦାଲତ ଏବଂ ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମାମଲା ଆଗକୁ ବଢ଼ିଲା ଏବଂ ଅଭିଯୋଜକ ପକ୍ଷ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଦେଇନଥିବା ପରି ମାମଲାକୁ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ଏହା ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଅନ୍ୟାୟ ଉପାୟରେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷକୁ ହତାଶ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ

ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ତଥା ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକ ସେମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବାରେ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ନାହାଁନ୍ତି । ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ସମୟରେ ଯଦି ତଦନ୍ତକାରୀ ଅଧିକାରୀ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବାକୁ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଡାକରା ପଠାଇବା ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା ।ଏହାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବା ଉଚିତ ଯେ ଏପରି ଉପାୟରେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷକୁ ହତାଶ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଅପରାଧର ପିଡ଼ିତାଙ୍କୁ ଅନିଶ୍ଚିତତା ମଧ୍ୟରେ ଛାଡି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

1.2. ଫୌଜଦାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ଧାରା 311 ଅଦାଲତଙ୍କୁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଡାକରା ପଠାଯାଇନଥିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକରା ପଠାଇବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ମାମଲାରେ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଯଦି ଏହା ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ, ତେବେ ଏହାକୁ ଜେରା କିମ୍ବା ପୁନଃଡାକରା କିମ୍ବା ପୁନଃ ଜେରା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ ; ଏହା ଖୁବ ବ୍ୟାପକ ଏବଂ ଯଦି ଏଠାରେ କୌଣସି ଅବହେଳା, ତ୍ରୁଟି କିମ୍ବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା ନକରି ଭୁଲ ହୁଏ, ତେବେ କୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହିପରି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରି ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅଦାଲତ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି, ତେବେ ତାହା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ, ଅନ୍ୟାୟ ହେବ ନାହିଁ ।

ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ବନାମ ନିଶା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଭାଗ **, [1999] 6 SCC 110,** ମାମଲା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଗଲା ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ଅଧିକରିତା : ଫୌଜଦାରୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1218/2001

ଫୌଜଦାରୀ ବିବିଧ ସଂଖ୍ୟା 16453 / 2000 ରେ ପାଟନା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ତାରିଖ 3.7.2000 ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ସୁଶ୍ରୀ କାମାକ୍ଷୀ ଏସ୍. ମେହଲ୍ୱାଲ୍ ।

ଉତ୍ତରଦାତାମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ବି. ବି. ସିଂହ ଏବଂ ଶିବ୍ ପୂଜନ୍ ସିଂହ ।

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଶାହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

ଫୌଜଦାରୀ ବିବିଧ ସଂଖ୍ୟା 16453 / 2000 ରେ ଗୟା ର ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କର ତାରିଖ 2.6.2000 ର ଆଦେଶକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରଥିବା ପାଟନା ଉଚ୍ଚ

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ତାରିଖ 3.7.2000 ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶ ବିରୋଧରେ ଏହି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ଯେ ଘାତକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରରେ ସଜ୍ଜିତ ବେଆଇନ ଜନ ସମାବେଶ କରି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ମାଆଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରାଗଲା । 15 ଜଣ ନାମିତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଏବଂ 25 ରୁ 30 ଜଣ ଅଜ୍ଞାତ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କ ବିରୋଧରେ 9.10.1991 ରେ ବୋଦ୍ଧ ଗୟା ଥାନାରେ ଏତଲା ରୁଜୁ କରାଗଲା । ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାର ସଂଖ୍ୟା 24/1993 ରେ 27.8.1993 ରେ ଏହି ମାମଲାଟି ଗୟାର 5ମ ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ନିମିତ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 148,149,323,449 ଏବଂ 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦୋଷାରୋପ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା ।

ଦୁଇ କିମ୍ବା ତିନି ଜଣ ଔପଚାରିକ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଜେରା କରିବା ପରେ, ବିଦ୍ୱାନ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ଏହି ଆଧାରରେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଦେଇଥିଲେ ଯେ ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକ ମୌଖିକ କିମ୍ବା ଲିଖିତ ସ୍ଥଗିତାଦେଶ ପାଇଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ନିବେଦନ କରିନାହାନ୍ତି । ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଦିଆଯାଇଥିବା ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିବୃତି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ମାମଲା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିଲା ।

ଏହା ପରେ, ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷ 5ମ ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଅଦାଲତରୁ ମାମଲା ସ୍ଥାନାନ୍ତର ପାଇଁ ଏକ ନିବେଦନ ଦାଖଲ କଲେ । ତେବେ, 5ମ ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ଅବସର ନେଇଥିଲେ ଏବଂ ମାମଲାଟି 2ୟ ଅତିରିକ୍ତ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା । ଗୟାର ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି , ଯିଏ ତାଙ୍କ ତାରିଖ 20.9.1995 ର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଗୟାର ପଞ୍ଚମ 5ମ ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କ ତାରିଖ 3.9.1994ର ଆଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଥିଲେ ଯାହା ଦ୍ୱାରା କି ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣି ତାରିଖରେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ହାଜର କରିବାକୁ ସେ ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ, ଫୌଜଦାରୀ ପୁଃନରୀକ୍ଷଣ ସଂଖ୍ୟା 530/1995 ଦାଖଲ କରି ଏହି ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାର 1.2.2000 ତାରିଖର ଆଦେଶ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ଆଧାରରେ ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ "ଏହା ଭଲ ଭାବରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଛି ଯେ ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବ ଆଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ "।

ପୁନର୍ବାର 12.5.2000 ରେ ରାଜ୍ୟ, ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରିବା ପାଇଁ ଗୟାର ସହକାରୀ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 311 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନଟିର କୌଣସି ଅର୍ଥ ନାହିଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ସେହି ଆବେଦନକୁ ଆଦେଶ 2.6.2000 ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେହି ଆବେଦନଟିର ଶୁଣାଣି ସମୟରେ, ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକ ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହିଥିଲେ । ଏହା ପରେ, ଆବେଦନକାରୀ-ସୂଚନାଦାତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଫୌଜଦାରୀ ବିବିଧ ସଂଖ୍ୟା 16453/2000 ଦାଖଲ କଲେ । ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଦର୍ଶାଇ ଉକ୍ତ ଆବେଦନକୁ ମଧ୍ୟ ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା ଖାରଜ କରାଗଲା । ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଏହି ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରି ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି, ଯେଉଁଥିରେ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଛି ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 1.2.2000 ରେ ପାରିତ ହୋଇଥିବା ପୂର୍ବ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବେଆଇନ, ଭୁଲ ଏବଂ ଫୌଜଦାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତାର ପ୍ରାବଧାନ ଗୁଡିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଥିଲା ।

ଜିଲ୍ଲା ଗୟାର ବୋଦ୍ଧଗୟା ଥାନାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ପ୍ରତି ଉତ୍ତରରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅନୁସନ୍ଧାନକାରୀ ଅଧିକାରୀମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୋଦ୍ଧଗୟା ଥାନାରେ କିମ୍ବା ଗୟା ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ଥାନାରେ ମଧ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ ନାହାନ୍ତି । ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଛନ୍ତି, "ଏହା ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ଯେ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଆଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କେବେ ବି ସୂଚନା କିମ୍ବା ଡାକରା ପଠାଯାଇନାହିଁ କିମ୍ବା ଅଦାଲତ କିମ୍ବା ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକଙ୍କ ସମେତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଯୋଗ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।"ସେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଗୟାର ବୋଦ୍ଧଗୟା ଥାନା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନଥି ଏବଂ ଖାତାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ପରେ ସେ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ ମାମଲା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କୌଣସି ଡାକରା କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ପାଇ

ନାହାଁନ୍ତି । ଅନୁଚ୍ଛେଦ ସଂଖ୍ୟା 9 ରେ , ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି ଯେ ତଦନ୍ତ ପରେ ଏହା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି ଯେ ସାକ୍ଷୀ ସଂଖ୍ୟା 1 ରୁ 13 ଙ୍କୁ ଗୟା ର ଦେୱାନୀ ଅଦାଲତ ର ନଜିରଙ୍କ ଜରିଆରେ ଡାକରା ପଠାଯାଇଥିଲା , କିନ୍ତୁ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଯେ ଉକ୍ତ ଡାକରାଗୁଡିକୁ ବୋଦ୍ଧଗୟାର ଥାନାକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଯାଇ ନଥିଲା । ତାଙ୍କର ଆହୁରି କହିବା କଥା ଯେ ଯଦି ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ଅଭୋଯୋଗ ପତ୍ରରେ ନାମିତ ହୋଇଥିବା ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ସୂଚନା କିମ୍ବା ଡାକରା ପଠାଇ ଅଦାଲତଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା ଏବଂ ସେ ତାଙ୍କର ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ଯେ ଏକ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଅଦାଲତଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର କରାଇବେ ।

ଆମ ମତରେ, ଏକ ହତ୍ୟା ବିଚାରରେ ଏହା ଏକ ଘୃଣ୍ୟ ଏବଂ ବିରକ୍ତିକର ବିଷୟ ଯେ ଥାନା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ସୂଚନା ନଦେଇ, ଅଦାଲତ ଏବଂ ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମାମଲା ଆଗକୁ ବଢ଼ିଲା ଏବଂ ଅଭିଯୋଜକ ପକ୍ଷ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଦେଇନଥିବା ପରି ମାମଲାକୁ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ଉପରୋକ୍ତ ତଥ୍ୟରୁ ଏହା ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଅନ୍ୟାୟ ଉପାୟରେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷକୁ ହତାଶ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ତଥା ସହକାରୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ଅଭିଯୋଜକ ସେମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବାରେ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ନାହାଁନ୍ତି । ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ସମୟରେ ଯଦି ତଦନ୍ତକାରୀ ଅଧିକାରୀ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବାକୁ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ତାଙ୍କୁ ଡାକରା ପଠାଇବା ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଥିଲା ।

ବିଚାର ସମୟରେ ତଦନ୍ତକାରୀ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ।ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥିତ ରଖିବା ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଯଦି କୌଣସି ସାକ୍ଷୀ ଉପସ୍ଥିତ ରହିବାକୁ ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି, ତେବେ ଯଥାସ୍ଥିତି ଜାମିନ ଯୁକ୍ତ/ଜାମିନ ବିହୀନ ପରୱାନା ଜାରି କରିବା ସମେତ ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ହେଉଛି ଅଦାଲତଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।**ଏହାକୁ** ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିବା ଉଚିତ ଯେ ଏପରି ଉପାୟରେ ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷକୁ ହତାଶ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଅପରାଧର ପିଡ଼ିତାଙ୍କୁ ଅନିଶ୍ଚିତତା ମଧ୍ୟରେ ଛାଡି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ତେବେ ଉତ୍ତରଦାତା-ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିଦ୍ୱାନ ଅଧିବକ୍ତା ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ମାମଲାରେ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 311 କୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ 1.2.2000 ର ପୂର୍ବ ଆଦେଶ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ

ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ 20.9.1995 ର ଆଦେଶ ରଦ୍ଦ କରି 3.9.1994 ର ଆଦେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଯାଇଛି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଅଭିଯୋଜନ ପକ୍ଷର ପ୍ରମାଣ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଗଲା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଦାଖଲରେ କୌଣସି ମର୍ମ ନାହିଁ । ଧାରା 311 ଅଦାଲତଙ୍କୁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କି ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଡାକରା ପଠାଯାଇନଥିଲା ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକରା ପଠାଇବାକୁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ ଏବଂ ନ୍ୟାୟପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ମାମଲାରେ ଆବଶ୍ୟକ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଯଦି ଏହା ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ, ତେବେ ଏହାକୁ ଜେରା କିମ୍ବା ପୁନଃଡାକରା କିମ୍ବା ପୁନଃ ଜେରା କରିବାକୁ ମଧ୍ଯ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏହାକୁ ନିମ୍ନ ମତେ ପଠନ କରାଯାଏ : -

> *"311. କୌଣସି ଅଦାଲତ, ଏହି ସଂହିତା ଅଧୀନରେ କୌଣସି ତଦନ୍ତ, ବିଚାର କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ଯେକୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଡକାଇପାରିବେ, କିମ୍ବା ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ଯାହାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ଭାବରେ ଡକାଯାଇ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ଜେରା କରିପାରିବେ, କିମ୍ବା ପୂର୍ବରୁ ଜେରା କରାଯାଇଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ଡାକରା ପଠାଇ ପାରିବେ ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ତାଙ୍କୁ ଜେରା କରିପାରିବେ ଏବଂ ଯଦି ମାମଲାର ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରମାଣ ଏହାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ, ତେବେ ଅଦାଲତ ଏପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ଜେରା କରି ପାରିବେ ଏବଂ ଡାକରା ପଠାଇ ପାରିବେ କିମ୍ବା ପୁନର୍ବାର ଡାକରା ପଠାଇ ପାରିବେ କିମ୍ବା ପୁନର୍ବାର ଜେରା କରିପାରିବେ ।*

ଉପରୋକ୍ତ ଧାରାକୁ କେବଳ ପଢ଼ିବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଏହା ବହୁତ ବ୍ୟାପକ ଅଟେ ଏବଂ ଯଦି ଏଠାରେ କୌଣସି ଅବହେଳା, ତ୍ରୁଟି କିମ୍ବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା ନକରି ଭୁଲ ହୁଏ, ତେବେ କୌଣସି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହିପରି ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ଜେରା କରି ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅଦାଲତ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି, ତେବେ ତାହା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ, ଅନ୍ୟାୟ ହେବ ନାହିଁ । *ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ବନାମ ନିଶା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଭାଗ,* [1999] 6 SCC 110 ମାମଲାରେ ଏହି ଅଦାଲତ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି, "ପରିଶେଷରେ, ଫୌଜଦାରୀ ଅଦାଲତର କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଫୌଜଦାରୀ ନ୍ୟାୟର ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଚଳାଇବା ଏବଂ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ତ୍ରୁଟିକୁ ଗଣନା କରିବା କିମ୍ବା ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଏ ଭଲ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି ତାହା ଜାଣିବା ଏବଂ ଘୋଷଣା କରିବା ନୁହେଁ ।"

ଏହି ମାମଲାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି ।**ଗୟାର** ଅତିରିକ୍ତ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତି ଙ୍କ **2.6.2000** ତାରିଖର ଆଦେଶକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ରଦ୍ଦ କରି ଦିଆଯାଏ । ଫୌଜଦାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା ର ଧାରା **309** ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି । ଫୌଜଦାରୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା ର ଧାରା **309** କୁ କଡାକଡି ଭାବରେ ପାଳନ କରି ଦୈନିକ ଭିତ୍ତିରେ ଏହି ମାମଲାରେ ଆଗକୁ ବଢିବା ପାଇଁ ଫୌଜଦାରୀ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ସାକ୍ଷୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଜେରା ପାଇଁ ଅଦାଲତରେ ଉପସ୍ଥିତ ରଖିବାକୁ ବୋଦ୍ଧଗୟା ଥାନା ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଛି ।

ଏସ୍. କେ. ଏସ୍. ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟାବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :
ତୁଷାର କାନ୍ତ ଗୋଛି
ଅନୁବାଦକ
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।